

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
Fyrirakssjóni: Kristján Dahl
Ljósmyndari: Kalmar Lindenskov

Bláðit: Randi Jacobsen - Dagny
Jeensen - Tórfirn Smith -
Hilmar Jan Hansen -
Jústinus Eidesgaard

Útgevandi: P/P Sosialurin
Útgeving: P/P Sosialurin
Prent: P/P Pressan 1991

Bústaður: Argjavegi 26
Argjum
Telefon: 11820

Postað: Festsaga 78
110 Tórshavn
Telefax: 14720

Fiskiveiða - framleiðsla og sòla

HETTA eru loysunarorðini til tess at fáa samfelagshjólini í gongd aftur og harvið fáa stegðað teirri hrevlugu og oyðandi kreppuni í landinum. Fiskastovnarnir eru niðurfiskaðir og ella oyðdir av náttúrligum ávum. Tað eru ymiskar meiningar um hetta, alt eftir um tú er fiskimaður ella fiskifrøðingur. Undir øllum umstøðum eru menn samdir um, at stovnarnir eru illa fyrri, og at tað tí eigur at vera farið hóvliga fram. Nú tað sær út til at fara at bera til at fáa fisk í altjóða sjógví eru vit lutvist aftur við sviðsøð, tí júst tey stóru og góðu skipini, sum høvdu eignað seg væl til hesa veiðuna, eru gloppin okkum av hondum. Útlendingar hava fingið tey fyrri lítið og lætt. Nú verður so kortini roynt at fáa sum mest burtur úr, men tað stendur helst púra greitt, at kemur ikki broyting í veiðuna í hesum árinum, so fer at siggja rættiliga svart út. Nærum allar fløgur og broytingar eru gjørdar við tí í huga, at fiskur skal koma aftur í so stórum mongdum, at hann kann fòða tey flestu virkini. Men tað eru teir, sum eru meira avgjördir og realistiskir (halda teir í hvussu er sjálvir) og sum burt út siga, at her vendist ikki við. Fiskurin er farin. Har er einki at heinta, hvussu vit enn vóna og vóna. Hetta er ikki sørt av dómadagstalu og sjálvandi er ilt hjá teimum, sum ikki eru serkøn á fiskivinnuokkum, at meta um, hvør hevur rætt - optimistarnir ella pessimistarnar og hvørjir av hesum eru realistar.

MEN hvussu tá vit tí syndri av fiski, sum kemur upp á land kundi verið spurt. Jú her visir tað seg, at gongdin heldur fram, tann syrgiliga gongdin, har traditión og vónaligur fiskiframleiðslu-politikkur hevur hildið okkum sum trælir væl og virðiliga leinkjaðir til eina lítisverða blokkframleiðslu. Vit siggja, at sjálvt tóskurin, sum skuldi verið ein vælafiskur at virðisøkt og selt sum fyrsta floks góðskaða vøru, har fer um garðin, har hann er lægstur, nevnliga inn í hálvfabrikatamaskinurnar til formaldarliga blokkvøru. Her er okkurt rævsandi galið. Ein skuldi ærliga talað trúð, at vit høvdu lært av fortíðar syndum, har ein monopolfiskasøla við framstandandi fólkafloksmonnum á

odda leinkjaði alla føroyska fiski-framleiðslu til tað bfligastu söluvørna, blokk. Men slíkar fastatøku hava hesir menn við undanfarna fiskasølustjóra BD og eisini sjóvinnubankastjóra á odda havt á allari føroysku fiskivinnuni, at hon blint - við bindi fyrri eygunum - fylgdi boðnum: nevnliga sum skjótast og lættast at sleppa av við vørna, líka mikið, hvat tú fekst fyrri hana. Ein eintáttað framleiðsla skuldi seljast í so stórum nøgdum sum gjørligt til so fáar seljarar sum gjørligt. nærum uttan mun til prís.

OG her eru við so við triðju misgerðina í føroyskari fiskivinnu, sum eisini í dag visir seg at hava sera ilt við at verða broytt, útskipt og endurnýggjað, nevnliga sölulíðið. Sop nógv er tosað um hetta við sølu, at tað er um at koma inflatión í orðið, og tað er spell, tí hetta er lykloandið - tað er ein hin týðningarmesti lykilin til at loysa upp fyrri okkara kreppu. Vit hava sæð, hvussu vit hava fiskað stovnarnar niður fyrri at gagna tonsamentaltalunum, og vit hava sæð, hvussu vit hava hópframleidd óðýra hálvfabrikatavør burtur úr hámettum fiski og fingið alt alt ov lítið burtur úr. Hvussu kundi ein krevja av søluni, at hon skuldi vera eitt petti fragar enn longu umrøddu líðini, tonsamentalteturin og blokkhugburðurin!

NÚ kann ein sjálvandi venda myndini og siga, at tað varð solumentaliteturin, sum varð orsøkin til, at vit lögdu okkum eftir at hugsa í nøgd og síðani at framleiða tað mestu einfaldu vørna. Tað var rætt og slætt nøgdarð og blokk-sölufilosofiin hjá leiðsluni í Fiskasøluni, sum stýrði og beint bæði veiðu og framleiðslu á hond og fót. Í hvussu er siggja vit, um vit hyggja í bakspeglid, at øll hesi trý líðini hava verið stýrd av eini monopolkendari organisatión, sum als ikki vildi lurta eftir øðrum sjónarmiðum og sum bant seg so fast til nakrar stórar kundar, (sum hava til málsetning at keypa bfliga og lítið viðgjørda rávøru til sjálvir at góðska og virðisøkt) at hetta í veruleikanum forðaði fyrri menning av føroyskari fiskivinnu. Neyvan nakrantíð í heimssøguni hevur ein fyrirøka og ein stjóri hava so stóra ávirkan á gongdina í einum samfelag sum umrøddu. Hetta verður ikki sagt fyrri at frátaka politikanum ábyrgd, men hesin eini maðurin, sum í dag stendur fremstur í

fólkalokkinum og við peikifingrinum á lofti, hevur saman við hesi stóru monopolfyrirøkuni Føroya Fiskasølu og Okkara banka stýrt føroyskum vinnulívi úr A til Z. Og so inngrógvinn hevur teirra arbeiðsháttur og u-landakendi veiðu-, framleiðslu- og sölupolitikkurin verið, at vit framvegis í dag hava ilt við at sleppa honum.

TÍÐIN er komin hartil, at vit seta kikaran fyrri ikki at siga sjóneykuna á sölupartin. At ung fólk koma til og gera upp við aldargamla hugsunarháttin: at leypa upp um garðin, har hann er lægstur, t.v.s. ístaðin fyrri at havt brúkt evni, hugflog og vilja til at fara út til keypararar og kundarnar at vísa fram alskyns dygarvørur úr okkara fiski, hava tikið telefonina og ringt upp sama nummar ár um ár fyrri bara at endurtaka: at nú eru so og so nógv tons av blokki á veg. Og so stór hevur líkasælan verið ella manglandi professionalisman at meta sølu av fiski sum eitt fak, at keyparamir aftur og aftur hava lumpað okkum og tikið okkum við nösini við pástandum um reklamatióinir, sum hava kostað okkum sera dýrt.

TAD tykir sum at alt ov fáar broytingar eru hendar á hesum økinum. Tað var tann tíð, tá ein kendur føroyingir mælti tey rámandi orðini: at Fiskasølan snorsk svav og at alt var steindeytt á Fiskasøluni. Hesin maðurin mundi mist bæði arbeiði og verið settur fyrri ein "hægri dómstól", so grovar vóru ákærurnar móti honum aftaná, at hann sum so mangur annar valdi ikki at gera meira burtur úr men at tuga. Hvør tann, sum dittaði sær at tala Róma mitt ímót skuldi fáa sviðan at merkja. Í dag eru tað lutvist nýggjar krefur í söluvinnuni, men enn hava vit merkt alt ov lítið til slóðbrótandi og kollveltandi broytingar á sölukinum. Framvegis berá vit okkum í stóran at sum vanligir distributørar av fiskavørnum. Fiskasølan - sum sjálvandi eisini hevur havt stóran týðning í aðrar mátar - hevur "sett" seg á søluna og gjørt sølu av fiski til sitt monopóløki. Nú er so bygnaðurinn broyttur í hesi fyrirøku, men vit hava enn ikki fingið nógv av vita um, hvat henda fyrirøkan ætlar - um hon ætlar at halda fram í somu fótatøku sum hjá undanfarnum leiðslum, har tonsa- og blokkmentalitetur stýrði einum og øllum.

SANNLEIKIN er helst tann, at vit hava ongantíð havt ein handilsstøtt í Føroyum, sum setti sær mál og brúkti vilja og evni til at útvega hesum landi tann pening, sum fiskur okkara er verdur. Tað hevur ikki verið traditión fyrri at læra upp professionell og sjálvstøðug sölufólk, sum høvdu eitans endamál og tað var at fáa sum mest fyrri okkara fisk. Hesi sölufólk vórðu sett í bás og gjørdust trælir av tí gamla og landsskaðiliga hugsunarháttinum hjá mongum av leiðandi vinnulívsfólkunum her á landi, sum bara hugsaðu um, hvussu vit skjótast og lættast kundu fáa stórar nøgdir á marknaðin uttan so mikið sum eina løtu at hugsa um, hvat ikki samfelagið hevði kunnað fingið burtur úr, um hugsað varð í góðsking og virðisøking av rávøruni - fiskinum. Ístaðin fyrri at geva teimum friar teymar og lata sölufólkini fara út í verðina fyrri at læra og síðani koma heimaftur við meiri nýanseraðum meiningum um okkara framtíðar veiði, framleiðslu og solumynstur, so vórðu tey tvingað til at gera bara júst tað, sum oddafiskarnir mettu vera tað einasta rætta til allar tíðir. Og tað var í stóran mun at endurtaka somu uppringingar, fax og brøv til somu stóru kundar av hálvfabrikata.

TAD er upp á tíðina, at vit her á landi siggja solumannin, tey fólk, sum við kunnleika, viðføddum evnum og dirvi, sum tann persónin, ið skal vera við til at fáa hetta landið uppaftur á fótur. Tað er hann, sum skal fara út á marknaðin og vita, hvat kundin ynskir fyrri síðani at koma heimaftur, og verða móttikin við opnum ørmum av fiski framleiðslu og siga teimum frá, hvussu vit skulu innrætta okkara veiðu og okkara framleiðslu eftir tí, sum kundin krevur og sum gevur mest av pengum. Ikki fyrr enn tann dag, tá virkisleiðarin og solumaðurin sessast saman, leggja kortini á borðið og í felag stinga út í kortið, hvussu vit kunnu fáa mest fyrri okkara dýrmetta fisk, ikki fyrr enn tá gongur aftur móti ljósari tíðum her á landi. At hetta ber til - sjálvt við minkandi fiskinøgðum - vita vit. Tað veldst um vilja og álit - um at kvettta fortíðarinnar leinkjur - og brúka tað góða fólk, sum hóast alt finst í hesum landi fyrri ikki at tosa um uppvaksandi ættarliðið.

Sosialurin

Rættleiðing viðvíkjandi »Føroyar í Fokus«

20. januar 1994 hevði Sosialurin eina samrøðu við undirritaða um m.a. trupuleikarnar við figgingini av Arbeiðsloysisskipanini. Fyri at seta torføru tíðina í dag í relátión til tíðina miðskeiðis í 80'unum, tók eg sum dømi tiltakið »Føroyar í Fokus«. Sjálvandi hevði borið til at funnið okkurt

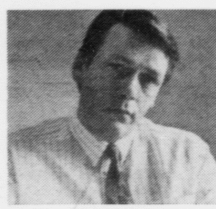
meira markant dømi, men lat tað fara.

Orsakað av at eg sjálvur var skeivt kunnaður, nevndi eg í samrøðuni at tiltakið »Føroyar í Fokus« kostaði uml. 25 mió. kr. Men hetta tal er heilt burturvið.

Seinni hevur m.a. Karl Nolsø sett mær fyrispurning hesum viðvíkjandi, og

hevur biðið meg vátta, at hetta veruliga vóru útreiðslurnar.

Gamalt er at siga, at fáur lýgur meira enn helvina, men av misgáum havi eg gjørt tiltakið góðar fyra ferðirnar ov dýrt. »Føroyar í Fokus« kostaði 5,9 mió. kr., og landskassans partur var kr. 3.125.000,-.

Við hesari rættleiðing biði eg lesaran um eina umbering, eins og eg biði fyrirreikarnar av tiltakinum bera yvir við, at eg havi givið blaðnum skeivar upplýsingar.

Jóannes Eidesgaard,
landsstýrismaður

**Frá
Fuglafjarðar
Javnaðarfelag**

**Aðalfundurin
og uppstillingarfundurin**
sum verða skuldi 9.2.94

er útsettur

til friggjadagin 11.2.94, kl. 21
í Ítróttarhúsinum í Fuglafirði

Nevndin